

Ny förening vill stärka filosofin inom psykiatrin

Vetenskapsområdet filosofi kan ge viktiga bidrag till psykiatrin, men de flesta psykiatrer upplever filosofi som alltför abstrakt för att se dess relevans för det egna vetenskapsområdet. Det menar Helge Malmgren, professor i teoretisk filosofi och en av grundarna av Svensk förening för filosofi och psykiatri, SFFP.

II Det nordiska nätverket för filosofer och medicinare, Nordic Network for Philosophy, Medicine and Mental Health, har lockat relativt få medicinare till att ansluta sig, trots att nätverket funnits under lång tid. Fördomar om att det skulle gå en tydlig skiljelinje mellan naturvetenskap och humanistiska vetenskaper kan vara en förklaring, menar Helge Malmgren.

Med den nystartade Svensk förening för filosofi och psykiatri, SFFP, hoppas han kunna ändra på det förhållandet. Idag har SFFP ett 30-tal medlemmar, varav nästan hälften är psykiatrer.

– Vi vill förena det bästa från båda områdena. Kriteriet för om en behandling är lyckad eller inte måste vara patientens egna upplevelser av sin sjukdom, det är människan som upplevande varelse som måste stå i fokus. Detta humanistiska perspektiv är ju egentligen självklart för de flesta psykiatrer, säger Helge Malmgren.

Brist på undervisning i psykopatologi

Helge Malmgren är själv legitimerad läkare och har forskat kring de psykiatriska sviterna av hjärnskador och hjärnsjukdomar. Men han hann aldrig slutföra sin specialistutbildning i psykiatri innan han i början av 1990-talet återgick till filosofin och en professur på Göteborgs universitet.

– När jag gick min psykiatrikurs under läkarutbildningen på 1970-talet blev jag mycket förvånad över den totala bristen på undervisning i ämnet psykopatologi, dvs hur psykiatern kan locka ur patienten hans eller hennes egen upplevelse av sin värld, och utifrån den berättelsen beskriva symtomen.

– Kunskapen om hur man arbetar med psykopatologi försvann till stor del i samband med att allt effektivare psykofarmaka infördes under 1960-talet, säger Helge Malmgren.

Ambitioner att åstadkomma ett närmande mellan områdena filosofi och

FOTO: PER HANSTORP

– Det finns en kulturell skillnad som bland annat yttrar sig i att de olika vetenskapsområdena använder olika språk, och ofta förväxlas oförståelse med ointresse för varandras områden, säger Helge Malmgren.

psykiatri möts såväl av öppenhet och nyfikenhet som av en viss skepsis från läkare, berättar Helge Malmgren.

– Men det finns en kulturell skillnad som bland annat yttrar sig i att de olika vetenskapsområdena använder olika språk. Det kan vara svårt att förstå varandra, och ofta förväxlas oförståelse med ointresse, säger Helge Malmgren.

Det finns en rad övergripande frågor inom psykiatrisk etik och vetenskapsteori som förtjänar ett tvärvetenskapligt forum för diskussioner, anser Helge Malmgren, och för vilket SFFP kan fylla en viktig funktion. Det kan handla om tvångsvård, psykoterapiens roll eller olika förklaringsmodeller för samspillet mellan kropp och själ. Arbetsverkytgen blir bland annat seminarier, en hemsida för diskussion och debatt samt kurser.

I augusti 2003 arrangerar SFFP en in-

ternationell konferens i Göteborg med titeln Philosophy, Phenomenology and Psychiatry. Det blir SFFPs första stora uppgift.

– Fenomenologin handlar ju om det egna medvetandet, och ett av syftena med konferensen i Göteborg är att försöka få in mer av det psykopatologiska perspektivet i psykiatrin, säger Helge Malmgren.

Bland dem som ligger bakom bildandet av SFFP finns den numera pensionerade psykiatern Kjell Modigh i Göteborg. Han instämmer i att man kan förstärka ett djupare psykopatologiskt perspektiv om man som psykiater även öppnar sig för det filosofiska vetenskapsområdet. Dessutom kan en ökad förståelse för andra vetenskapsområden förebygga vissa »onödiga« problem.

Olika kunskapstraditioner

– Det är exempelvis uppenbart att den pågående ADHD-debatten mellan docent Ewa Kärfve och professor Christoffer Gillberg bottenar i olika kunskapstraditioner. Både sociologen och psykiatrikern drivs av samma goda intentioner att värna om svaga grupper i samhället, men de talar olika språk.

– En olycklig effekt av denna debatt är att polariseringen mellan sociologi och psykiatri, en polarisering som var på väg att försvinna, i stället förstärks, säger Kjell Modigh.

Ett annat exempel där filosofisk kompetens och erfarenhet kan få en stor betydelse, menar Kjell Modigh, är den statliga utredning om förutsättningarna för rättspsykiatrisk vård som presenterades 2002. I utredningsbetänkandet är »tillräknelighet« ett viktigt begrepp.

– Begreppet tillräknelig blir om förslaget går igenom mycket viktigt för en eventuell dom i ett brottmål, och inte som idag bara vid beslutet om påföljden. I förslaget ingår att nedsatt tillräknelighet kan medföra straffreduktion.

– En professionell analys av begreppet »tillräknelig« är nödvändig både för att undvika stora subjektiva variationer i de rättspsykiatriska utredningarna och för att uppnå samstämmighet med lagstiftarens intentioner och det allmänna rättsmedvetandet. En sådan analys måste ha en tvärvetenskaplig förankring, säger Kjell Modigh.

Peter Örn

peter.orn@lakartidningen.se